

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 36 Volume: 8 Issue: 36

Şubat 2015 February 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NUR İÇÖZÜ'NÜN "ENA MENA DOSİ" KİTABINDA KÜLTÜRLERARASILIK INTERCULTURALISM IN NUR İÇÖZÜ'S BOOK ENTITLED "ENA MENA DOSİ"

Nazlı CİHAN*

Nuray KÜÇÜKLER KUŞCU*

Öz

Kültürlerarasılık, çağımızın temel konularından biridir. Farklı kültürlerden gelen insanların dar bir alanda bir arada yaşaması, modern toplumların karakteristik özelliğidir ve bu birlikteliklerin ortaya çıkardığı sorunlar ve çatışmalar, hem ulusal hem de uluslararası politikanın gündemini oluşturmaktadır. Kültürlerarasılık kavramı, farklı kültürler arasındaki iletişimin ve etkileşimin bütününe kapsayan bir kavramdır. Çokkültürlülük veya kültürlerarasılık, toplumda var olduğu oranda, o toplumunun edebiyatına da yansımaktadır. Bu yansımanın bazı örneklerini, az sayıda da olsa, çocuk edebiyatında da görmekteyiz. Nur İçözü'nün "Ena Mena Dosi" başlıklı kitabı toplumdaki çokkültürlü yapıyı ve kültürlerarası ilişkileri yansıtmaktadır. Kitabın "Dün: Ben de Çocuktum" başlıklı ilk bölümünde yer alan öykülerde, farklı etnik ve dinsel kimliklerden insanların bir arada yaşadığı, dayanışma içinde olduğu bir mahalle anlatılmakta, bu yönüyle kültürlerarası okumaya uygun bir içeriği sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarasılık, Çokkültürlülük, Çocuk Edebiyatı, Nur İçözü, Ena Mena Dosi.

Abstract

Interculturalism is one of the fundamental issues of our time. Characteristic of modern society is the coexistence of people from different cultures. Conflicts and problems caused by these coexistence constitute the agenda of both national and international politics. Interculturalism is a concept that encompasses the whole of the communication and interaction between different cultures. If there is a multi/intercultural structure in a society this structure is reflected in the literature and to a lesser extent in children's literature. Nur İçözü's book "Ena Mena Dosi" reflects the multicultural structure of the society and intercultural relationships. "Dün: Ben de çocuktum" (Yesterday: I Was Also Child) is the title of the first part of the book, that contains memoir-story texts about Multicultural life of İstanbul and neighborhood where people have different ethnic and religious identities live together in solidarity. From this aspect, "Ena Mena Dosi" offers a context which is suitable for intercultural reading. However the book has positive messages about interculturalism.

Keywords: Interculturalism, Multiculturalism, Children's Literature, Nur İçözü, Ena Mena Dosi.

Giriş

Disiplinlerarası alanda elde edilen farklılaşmış araştırma sonuçlarının neden olduğu kültür kavramı ile ilgili süregelen tartışmaların sağlıklı bir zemine oturtulabilmesi ve daha önemlisi, kültürlerarası duyarlılığın geliştirilmesinde çocuk kitaplarının rolünün incelenebilmesi için öncelikle kültür kavramının bilimsel sınıflandırılmasına gereksinim vardır. Bunun yanı sıra kültürle ilgili olan kültürlerarasılık ve çokkültürlülük kavramlarının tanımlanması da yerinde olacaktır.

---

* Dr., İstanbul Üniversitesi.

Blaschke (2006: 49), Herder'in kültürü; dil yapısını, düşünme biçimlerini, alışkanlıklarını, kurumlarını ve maddi kazanımlarını da kapsamak koşuluyla bir toplumun ortak ve bütünsel davranışı olarak tanımladığını belirtirken, bunların etnik köken, sosyal homojenizasyon ve içe kapanma gibi kültüre damgasını vuran temel boyutlar olduğunu ve kültür kavramının geliştirilmesinde önemli bir zemin sunduğunu söylemektedir. Ancak, Herder'in tanımlaması güncel yaklaşımlar tarafından yeterli bulunmamakta ve Rommelspracher'in (1995: 137) de dikkat çektiği gibi, bir topluma ait kültürün ancak farklı bir kültürle karşılaşmasından ve iletişime/etkileşime geçmesinden sonra ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Buna göre kültür, sürekli değişime uğrayan, durağan diye tarif edilemeyen ve başkalarıyla iletişim haline girildiğine her defasında yeniden tanımlanabilen dinamik bir yapı olarak görülmelidir. Blaschke (2006: 51) de bu görüşü, kültürün somut özellikler olarak tarif edilemeyeceğini, yaklaşık tanımlamaların yapılabileceğini ve daha çok davranışlar biçiminde dışa vurulduğunu belirterek desteklemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi odak noktasını, kültürün estetik veya sanatsal içerikleri değil, kişilik gelişimine ve aidiyet duygusunun pekişmesine yarayan günlük yaşam biçimleri oluşturmaktadır.

Öte yandan günümüzde artık kültür kavramının yanı sıra tartışıla gelen ve kültürlerarası iletişimi imleyen başka kavramlar da söz konusudur. Şimşek'in (2009: 8) dile getirdiği üzere, farklı toplumların birbirleriyle kesişmeleri ya da göçle birlikte, insanlar beraberlerinde kendi kültürlerini de taşımışlardır. Böylece içerisinde farklı kültürleri barındıran toplumlar üzerine yapılan araştırmalar, kültürlerarasılık ve çokkültürlülük gibi kültür ile bağlantılı yeni kavramların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Şimşek (2009: 8-10), bu kavramlardan kültürlerarasılığı kısaca *"iki veya daha fazla kültür arasındaki ilişki"* olarak tanımlamaktadır. Çokkültürlülük ise, *"belirli sınırlar içerisinde iç içe veya yan yana yaşayan ve kültürleri farklılık arz eden bireyler için kullanılan bir kavram"*dır. Ezici'nin dile getirdiği üzere, *"aslında insanlık tarihi kadar eski olan çokkültürlülük olgusu, daha çok dünya üzerinde göçler, kolonyalist hareketler, savaşlar gibi nedenlerle sürekli yer değiştiren, yer değiştirirken birbiriyle karışan insan topluluklarının birlikte yaşama durumunu ifade eder."* (Ezici, 2010: 45)

Bireylerin kendisinden farklı olana eşit biçimde yaklaşması, önyargısız olması, farklılıkları ve farklı kültürleri birer zenginlik kaynağı olarak görmesi, bir arada yaşamı sağlayacak olan önemli öncüllerdir. Bu öncüllere küçük çocuklar açısından bakıldığında, onların temel olarak çevrelerine karşı açık fikirli ve önyargısız oldukları söylenebilir. Çocuklar, yaşları arttıkça çevreleriyle ilgili değerlendirmelerini daha fazla kayıt altına alır ve bu değerler yapısı doğrultusunda yollarını bulmaya çalışırlar. Bunu yaparken de oldukça kısa bir sürede toplum tarafından kimlerin ve nelerin önemsendiğini ve saygı gördüğünü; hangi dış görünüşün, hangi dillerin veya ülkelerin tercih edildiğini, hangilerinin ise daha az takdir edildiğini öğrenirler. Bu öğrenme süreci bilinçli bir öğrenme süreci değildir ve gündelik yaşamdaki sayısız, görünürde önemsiz deneyimler üzerinden gerçekleşmektedir. Çocuğun kişilik gelişiminde ve toplumsal normlarla değer yargılarının oluşmasında çocuk kitapları son derece önemli bir rol oynamaktadır. Dietschi Keller (1995: 17), okurun bireysel gereksinimlerini fark edip bunlara yönelen çocuk ve gençlik yazını, toplumsal sosyalleşme sürecinin önemli bir parçası olarak görmektedir. Kretschmer (2003: 12) de benzer bir biçimde, empati kurma yetisinin gelişmesini sağlayan çocuk kitaplarının, bu yönleriyle çocuğun sosyal gelişimini destekleyen önemli araçlar olduğunu söylemektedir. Anne babalar, eğitimciler ve öğretmenler bu durumdan, seçilen kitaplar yoluyla çeşitliliğin doğal bir şey olarak görülmesi, gündelik yaşamda çeşitlilikle ilişkilerin kurulması, konuyla ilgili soruların aktif olarak ele alınması ve çatışmaların üzerine gidilmesi için yararlanabilirler. Ancak, çocuk yazını, tersi bir etkiyle önyargıların ve ırkçı dışlamaların kalıcı hale gelmesine de katkıda bulunabilir. Böylesi istenmeyen bir etki asla küçümsenmemelidir. Çocuk kitabı uğraşı, pedagojik bir temel tutumun içine yerleşmiş olmalıdır. Bu temel tutum, kültürlerarası duyarlılık ve önyargısız bir eğitim için, kullanılan malzemenin kendisinden çok daha belirleyicidir. Bundan dolayı anne babalar ve eğitimciler "okuma" eyleminin ötesinde, çocuklarla konuşmanın zeminini yaratmak için yollar aramalı, onlardan gelen soruları ve işaretleri karşılıksız bırakmamalı ve çatışmalı durumlarda

ve sorunlarda yanlarında durmalıdırlar. Örneğin ayrımcılık ve ırkçılık gibi tabu konuları ele almaktan kaçınmamalıdırlar. Çocukların ilgili dinleyicilere gereksinimleri vardır.

Çocukların olumlu bir özgüven geliştirebilmeleri için, çevrelerindeki yetişkinlerin ve çocukların onayına, takdirine gereksinimleri vardır (Rodolph, 2009:14). Bu onay aynı zamanda çocukların empati ve çözüm üretme yetilerine de katkıda bulunmaktadır. Azınlık topluluğu içerisinde büyüyen çocuklar bu onayı, çoğunluk topluluğuna dahil olan aileler içinde büyüyen çocuklar kadar kolay ve doğal elde etmemektedirler. Tersine, bazı kişisel özelliklerinin olumsuz bir bağlama yerleştirildiğini ve bu durumun kendi çevreleri tarafından ciddiye alınmadığını deneyimledikleri bile olur. Böyle durumlarda ebeveynler ve uzman eğitimciler devreye girip, olumsuz durumları yönlendirmeli, çocuklara destek olmalıdırlar. Bu pozitif destek net ve açık ilkeler üzerinden gerçekleşmelidir: Özellikle ebeveynler, benimsedikleri eğitim anlayışının ve kullandıkları araçların olumlu iletiler barındırdığından emin olmalıdırlar. Kuşkusuz, yetişkinlerin çocuklarda yabancı ve farklı olana karşı önyargısız ve hoşgörülü bir tutumun gelişmesi yönündeki çabalarını destekleyen araçlardan belki de en önemlilerinden biri, çocuk kitaplarıdır. Toplumdaki kültürel ve dinsel çeşitliliği “normal bir durum” olarak aktaran ve kültürlerarası iletişime önem veren çocuk kitapları, çocuklarda kültürlerarası duyarlılığın gelişmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Alkış Küçükaydın, Arslan ve Uluçınar Sağır'ın (2014: 584) dile getirdiği üzere çokluğun içindeki tekliği görebilmenin yollarından biri, kültürlerarası iletişime önem vermektir. Bu bağlamda kültürlerarası iletişimi ön plana alan çocuk yapıtlarının işlevi göz ardı edilmemelidir. Dietschi Keller'e (1995:17) göre, farklı dünyaların betimlendiği ve baş karakterlerin davranışları ile özdeşleşmeyi sağlayan çocuk kitapları, bu yönleriyle okuyucu çocuğu gerçek dünyada da olumlu davranışlar sergilemeye özendirilmektedir. Bu bağlamda kültürlerarası yaşam, kitabın ana teması olabilir veya konudan bağımsız olarak farklı kültürlerden gelen kişilere yer verilebilir. Böylelikle çocuklara, yaşadıkları toplumların içerisinde farklı dillerin, çeşitli kültürel ve dinsel yaşam biçimlerinin var olduğunu ve bu toplumun birer parçasını oluşturdukları anlayışı aktarılabilir. Ayrıca bu farklılıklardan meydana gelen çatışmaların da ele alınması, işlenmesi ve çocuklara olumlu çözüm yaklaşımlarının gösterilmesi, bu yapılırken genellemelerden kaçınılması da aynı derecede önemlidir.

“Ena Mena Dosi”de Kültürlerarasılık

Nur İçöz'ün “Ena Mena Dosi” adlı kitabında toplumdaki çokkültürlü yapıya ve kültürlerarası ilişkilere yer verilmekte, bu yönüyle kültürlerarası bir okumaya uygun ve çocuklarda kültürlerarası duyarlılığı geliştirmeye katkıda bulunan bir içeriği sunmaktadır.¹

“Ena Mena Dosi” iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümün başlığı, “Dün: Ben de Çocuktum” adını taşır. Bu bölümde yazarın anılarıyla iç içe geçmiş öyküler vardır. İkinci bölüm ise, “Bugün: Çocuklar Öykülerimde” adını taşır.

Özellikle kitabın “Dün: Ben de Çocuktum” başlıklı ilk bölümünde yer alan öykülerde, çokkültürlü ve birlikte, bir arada yaşamın sürdürüldüğü bir İstanbul, bir kız çocuğunun gözünden aktarılmaktadır. Bu bölümdeki anı-öykülerde farklı etnik ve dinsel kimliklerden insanların bir arada yaşadığı, çocukluğu paylaştığı, ailelerin komşuluk ilişkisinden öte dostluklar geliştirdiği, 6-7 Eylül olayları karşısında dayanışmayla birbirine sığındığı bir mahalle anlatılır. Bu yönüyle öyküler, çokkültürlü bir mahallede yaşayanların kültürlerarası ilişkilerini

---

¹ Nur İçöz'ün yapıtı hakkındaki şu sözleri, kitabın kültürlerarası duyarlılığa dair yönünü imler niteliktedir:

“Hepimiz bir ebru tablosunu oluşturan farklı renklerimiz.

DÜNü unutmadan BUGÜNü kucaklayarak tablomuza yeni renkler ekleyebiliriz.

“ENA MENA DOSİ” bu renklerden biri...

Dün, çocukluğumda yaşadıklarımla bugün, öykülerimdeki çocukları buluşturuyor.” Nur İçöz (2011). *Ena Mena Dosi*, İstanbul: Altın Kitaplar.

yansıtır. Yapıtın bu bölümünde mahalle ve komşuluk ilişkilerinde önyargısız bir birliktelik ve bir arada yaşam kültürü görünür olmaktadır.

Bu bölümde yer alan “*Küçükyalı Sokak*” adlı öyküde, Bakırköy’de deniz kenarında bir mahalle olan Sakızağacı’nda yaşayan farklı etnik ve dinsel kültürel kimliklerin barışçıl bir toplumsal yaşamı nasıl sürdürdüğü konu edinilmiştir. Kitabın adı, bu öykünün anlatıcısı olan küçük çocuğun arkadaşlarıyla oynadığı bir oyunun saymacasından gelir:

*“Ena Mena Dosi
Dosi Saklambosi
Saklambos saklambos
Fransız dost
İngili badem boz
Çiroz”* (İçözü, 2011: 17)

Öyküde, öykünün anlatıcısı olan küçük kızın arkadaşları Hilda ve Makruhi ile olan oyunları; ailelerin birbirleriyle yürüttüğü sıcak ilişkiler ve komşuluklar anlatılır. Anlatıcının sözlerinde yer bulan, farklı etnik ve dinsel kültürel alışkanlıkları ve ritüelleri sürdüren bu ailelerin, kitabın okurlarının da zihninde yer bulmak için bir kapı açtığını söylemek mümkündür. Öykünün anlatıcısı, Kalimera, Kalisoera, Ela, Oriste, Timporta, Pariluys, Kişerpari, Yegur gibi birçok sözcükle bu mahallede tanıştığını söyler:

“Onun büyük annesine, ‘Yaya!’ diye seslendiğini ilk duyuşumda ne kadar da gülmüştüm.

Yaşlı kadın tekerlekli sandalyesinde otururken nasıl yaya yürüyebilir, diye de çok düşünmüştüm.

Sonraları mahalledeki başka sözcükleri de keşfettim. ‘Kalimera’, ‘Kalisoera’, ‘Ela’, ‘Oriste’, ‘Timporta’, ‘Pariluys’, ‘Kişerpari’, ‘Yegur’ ve daha pek çoğu... Bazısının anlamını öğrendiğim, çoğu ise bir melodinin sözcükleri gibi belleğimin bir köşesine gizlenmiş sözcükler.” (İçözü, 2011: 11)

Anlatıcı ayrıca, kendisi en güzel giysilerini bayramdan bayrama giyerken kimi arkadaşlarının, her pazar en güzel giysilerini giyerek kiliseye gitmesini kıskandığını anlatır:

“Hepimiz komşuyuz ama bazı sözcükleri niye farklı söylüyoruz aklım ermiyor. Aklımın ermediği yalnızca bu olsa neyse. Her pazar sabahı sokağı çan sesleriyle inleyen kiliseye arkadaşlarımla niçin gidemediğimi de anlamış değilim. Ben en güzel giysilerimi bayramdan bayrama giyerken, Hilda’yla Mako’nun her pazar süslenip püslenip kiliseye gitmesini doğrusu kıskanmıyor değilim.” (İçözü, 2011: 13).

Öyküde, Türkçe, Rumca, Ermenice sözcüklerin; dinsel ve kültürel ritüellerin hiçbiri bir diğerine göre daha değerli ve bu topraklara daha fazla aitmiş gibi gözükmez. Hepsi, eşit değerdedir. Bu bağlamda anlatıda farklı kültürler arasındaki iletişimin ve etkileşimin bütünü kapsayan bir kültürlerarasılık söz konusudur.

“Hristo’nun Kedileri” adlı öyküde ise, Rum bir balıkçının hikâyesi yine küçük bir kızın gözlem ve izlenimleri üzerinden anlatılmaktadır. Bu öyküde, mahalleye egemen olan komşuluk ve dostluk ilişkilerinin çok eskilere dayandığı; farklı dinsel ve etnik kimliklerden çocukların annelerinin ve anneannelerinin de birbirleriyle arkadaş oldukları görülür. Kandillerde yapılan helva ve lokmalar; Paskalya bayramının çörekleri ve geleneksel bir Rum tatlısı olan Koliva anlatılırken (İçözü, 2011: 19) bu anlatının satır aralarında, bahsedilen kültürel alışkanlık ve ritüellere verilen değer eşit olduğu okunur.

Öykü anlatıcısının dedesinden dinlediklerini aktarırken söylediği üzere, Hristo amcanın ailesinin beş yüz yıldır Bakırköylü olması da bunu gösteren bir im olarak düşünülebilir:

“Hristo amca, sokağımızın en renkli kişiliklerinden. Kendisini görmesek bile, nerede olduğunu hemen anlayabiliriz. Gittiği her yere taşıdığı balık kokusundan olsa gerek, nerede toplu hâlde kedi görsek, ardından Hristo amca oralarda beliriverir.

Dedem, onların Bakırköy’ün en eski ailelerinden biri olduğunu söylüyor. Beş yüz yılı aşkın bir süredir burada yaşarlarmış. Konu açıldığında Hristo Amca, ‘Bizim buralar, İstanbul’a yaşıttır. Siz

bakmayın şimdiki adına, çok eskiden Makriköy derdik, ondan önce de adı Makrohorı'ydi.' diye uzun uzun anlatıp durur." (İçözü, 2011: 21)

Bu bağlamda öyküde ortaya çıkan kültür anlayışının özcü bir niteliğinin olmadığını söylemek mümkündür. Anlatıda ortaya konulan kültür anlayışı, ortak aktarıma dayanan, büyük bir topluluğun yaşam biçimi olarak düşünülen bir kültür anlayışıdır. Bu bağlamda buradaki kültür anlayışı, kültürlerarası farklılıkları da içinde barındıran çokkültürlü bir toplumu işaret etmektedir.

"Neler Oluyor?" başlıklı öykünün konusu ise, 6-7 Eylül olaylarının, kültürlerarası ilişkilerin egemen olduğu bir mahallede büyüyen, bir arada yaşam kültürünü tanımış olan bir çocukta bıraktığı izlenimlerdir. Öyküde, anlatıcı çocuğun anneannesini ziyareti sırasında, gözlemediği bir telaş söz konusudur. Bu telaş, Bezizyanların, Panayotların, Madam Toloların başına bir şey gelmesinden korkan anneannenin telaşındır (İçözü, 2011: 26). Anneannenin evine bayrak asılır ve başlarına bir şey gelmesinden korkulan komşular bu eve davet edilir. Anlatıcı küçük kızın bölük pörçük cümlelerden anladığına göre, dostları tehlikededir. O gece yaşananlar küçük kızın izlenimlerinden şöyle aktarılır:

"Bölük pörçük cümlelerin anladığım kadarıyla dostlarımız tehlikedeydi. Onlara böyle bir günde el uzatmak komşuluk gereği idi. Evde sessiz sedasız bir iş bölümü oluşmuştu. Anneannemle dedem komşularla sohbet ediyorlardı. Seslerinde o güne kadar hiç işitmediğim bir burukluk vardı. Sanki büyük bir kabahat işlemiş gibi eziktiler. Anneannem sessiz gözyaşlarıyla sarsılan yaşlı komşularımızı kucaklayarak yatıştırılmaya çalışıyordu. Teyzemler aşağı kata kahve, çay taşırken, babam oturma odasındaki radyonun başına geçmiş, haberleri öğrenmeye çalışıyordu. Annem çocuklarla ilgilenmeyi tercih etmişti." (İçözü, 2011: 28)

O gece, anlatıcının belirttiği üzere, sorunsuz atlatılır. Ancak dede, Beyoğlu'nda çalışan Haçık ve Samatya'da dükkanı olan Agop için endişelenmektedir (İçözü, 2011: 29).

İçözü'nün adı geçen öyküsünde kültürlerarasılık açısından öne çıkan bir durum da, mahallenin çokkültürlü yapısının zamanla bozulmasının anlatıcıda bulduğu karşılıktır. Öyküde, anneannenin deyişiyle "o karanlık gece" atlatılmıştır. Ancak mahalledeki değişiklikler zamanla (büyüdükçe) yazarın gözüne batmaya başlar. İçözü bu durumu şöyle aktarır:

"Anneannemin deyişiyle, 'Karanlık!' bir geceyi kazasız belasız atlatmıştık. Ben ise eğlenceli bir gece geçirdiğimizi düşünüyordum.

Zaman geçip de mahallemizdeki değişiklikler gözüme çarpmaya başladıkça o karanlık geceyi düşünmekten kendimi alamadım. Boşalan her eve birlikte çocukluğumun neşeli anularından birini daha yitirdiğimi hissettim.

Neler oluyordu böyle?

Büyümek böyle bir şey miydi?" (İçözü, 2011: 29-30)

Bu bağlamda zamanla boşalan her evin mahallenin kültürel yapısının önemli bir bileşeni ve bir arada yaşamın zenginlik kaynağı olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Adı geçen üç öykünün merkezine oturan birarada yaşam ve kültürlerarası ilişkiler, kitabın diğer öykülerinde de farklı bir biçimde zaman zaman görünür olmaktadır. Örneğin "Karagöz'ün Ettikleri" adlı öyküde, Madam Tolo ve Makolar öykünün toplumsal çevresini oluşturan yan kahramanlardan bir kısmı olarak görünür olur (İçözü, 2011: 34). Bu yan kahramanlar çokkültürlü bir mahallenin toplumsal çevresini oluştururlar. "Vapurlarım Acı Badem Tadında" adlı öyküde, Pazar günler çalan İtalyan Kilisesi'nin çanı anlatılır (İçözü, 2011: 52). Kitabın ikinci bölümünde yer alan öykülerden "Mavi Panjurlu Ev"de Madam Mari'nin "kırık dökük Türkçesiyle söyledikleri", sokaklarda çınlar. (İçözü, 2011: 110). "Çamları Kim Boğdu" adlı öyküde, günümüz çocuklarının çevre duyarlılığı etrafındaki çabaları anlatılırken, Selim, Ayça, Nadya ve diğer çocukların arkadaşlıkları ve iş bölümünden bahsedilir (İçözü, 2011: 128). Satır aralarında bu çocuklarının isimlerinin Ayça ya da Nadya olmasının hiçbir öneminin ve farkının olmadığını görür. "Cuma" başlıklı öyküde Hataylı bir çocuk olan Cuma'nın annesiyle Arapça konuşması ele alınır (İçözü, 2011: 150). Bütün bunlar anlatılırken

hiçbir kültürel kimlik farklılaştırılmaz, ötekileştirilmez. Tüm kimlikler eşit değere sahiptir. Kültürlerarası ilişkileri oluşturan farklı kimlikler, birer zenginlik olarak aktarılır.

Sonuç

Adı geçen öykülerden de anlaşıldığı üzere, Nur İçözü'nün "Ena Mena Dosi" adlı kitabında, çokkültürlü bir toplumsal yapı ve bu yapıyı oluşturan bireyler arasında sağlıklı kültürlerarası ilişkiler görülmektedir. Bu bağlamda kitapta yer alan öyküler, kültürel ve dinsel çeşitliliği olması gereken bir durum olarak aktarmakta ve çocuklarda kültürlerarası duyarlılığın gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak çocuk kitaplarının, farklı kültürlerle doğrudan temasın yerini tutamasa da, çeşitli kültürlerin tanınması ve ayırdına varılması yönünde önemli bir işlevi yerine getirmesi mümkündür. Bu durum, çocuklara kültürlerarası duyarlılık kazandırmada bir fırsat olarak değerlendirilmeli ve kültürlerarası ilişkileri ele alan, çokkültürlü ortamları konu edinen çocuk kitaplarından bilinçli bir şekilde yararlanılması teşvik edilmelidir. Bunun önkoşulu ise kuşkusuz, gelecekte çocuk kitabı yazarlarının da konuya duyarsız kalmaması ve sayıları giderek artan çocuk kitaplarının bu konuda da çeşitlilik göstermesidir. Öte yandan, kültürlerarası öğrenme ile ilgili araştırma ve incelemelerin artması ve bulguların uygulama alanlarına, anne-babalara ve eğitimcilere aktarılması ise, öncelikli bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- ALKIŞ KÜÇÜKAYDIN, Menşure, ARSLAN, Rumiye ve ULUÇINAR SAĞIR, Şafak (2014). "Çokkültürlülüğün Medya, Edebiyat, Oyun ve Müziğe Yansımaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Issn: 1307-9581, Cilt:7/Sayı: 34, s. 583-593.
- BLASCHKE, Gerald (2006). "Interkulturelle Erziehung in der frühen Kindheit, Grundlagen-Konzepte-Qualit t", *Berliner Arbeiten zur Erziehungs- und Kulturwissenschaft*, ed. Christoph Wulf, Berlin: Band 28, Logos Verlag, s. 32-76.
- DİETSCHİ KELLER, Ursula (1995). *Bilderbücher für Vorschulkinder, Bedeutung und Auswahl*, Zürich: Verlag Pro uventute.
- EZİCİ, Türel (2010). "Çağdaş Tiyatro Uygulamalarında Çokkültürlülük/ Kültürlerarasılık Kavramlarına Yaklaşım; Paradigmalar ve Paradokslar", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, ISSN: 1300-1523, Cilt: 29/ Sayı: 1, s. 43-54.
- İÇÖZÜ, Nur. (2011). *Ena Mena Dosi*, İstanbul: Altın Kitaplar.
- KRETSCHMER, Christine (2003). *Bilderbücher in der Grundschule*, Berlin: Volk und Wissen Verlag GmbH&Co.
- ROMMELSPACHER, Birgit (1995). *Dominanzkultur, Texte zu Fremdheit und Macht*, Berlin: Orlanda Frauenverlag.
- RUDOLPH, Saskia (2009). *Der Aspekt der interkulturellen Sensibilisierung in aktuellen deutschsprachigen Kinderbilderbüchern*, Magisterarbeit zur Erlangung des akademischen Grades MA, Dresden: Technische Universität.
- ŞİMŞEK, Fatih (2009). *Alman Edebiyat Dünyasının Kültürlerarası Edebiyata Bakış Açısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Verband Binationaler Familieen und Partnerschaften (2012). *Interkulturelle Kinderbücher*, Bonn.